

מחודדים

ת"ר ושננתם שיהיו דברי תורה מחודדים נפיק (קידושין 5.)

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
נלב"ע נ"ו ניסן תשע"ז

גליון
387

חודש שבט הוקדש
בסיכומי דף היומי - 'במחודדים'
לעילוי נשמת זקנינו
הרה"ח ר' בנימין ביינוש ראזענבוים בן הרה"ח ר' ישראל זצ"ל
נלב"ע כ"י שבט תשמ"ג
נתרם לזכרון נצח
ע"י ביטפחת רוזנבוים - לוסדן
לישועה והצלחה בכל העיניים

סנהדרין דף נ"ג. יום שב"ק פרשת בשלח י' שבט תשפ"ה

דף נ"ג - ע"א

משנה. לנחנקים - היו משקעים בזבל כדי שלא יזוזו, ומושכים העדים בחוט קשה שהוא מוקף ברך משני הצדדים (שלא יתנוול צווארו) עד שיוצאת נפשו.

'איש' - פרט לקטן **'אשר ינאף את אשת איש'** - ולא אשת קטן, **'רעהו'** - ולא אשת עכו"ם, **'מות יומת'** - בחנק, **לרבי יאשיהו**: חנק קל מארבע מיתות שנמסרו לבית דין בסיני ולכן בכל מקום שלא מפורש באיזה מיתה הוא בחנק, **לרבי יונתן**: כל מקום שנאמר בתורה מיתה סתם הוא בחנק, שלומדים ממיתה בידי שמים שאין במיתה סימן. והגם שאף בשריפה אין בה סימן לומדים מבת כהן שזינתה שדווקא היא בשריפה ולא כולם רק במפורש בו.

נסקלים - שאין נאמר בהם מפורש עונש סקילה, נלמדים מגזירה שווה שהם בסקילה מאוב וידעוני 'דמיהם במ' (ולא 'ממות ימותו' מאשת איש שהם בחנק). ו'ממות ימותו' לומדים שאם אי אתה יכול להמיתו במיתה הכתובה בו המיתו בכל מיתה שאתה יכול.

משנה. אלו הנסקלים. הבא על אימו, ועל אשת אביו, ועל אשת בנו, ועל זכר, ועל בהמה, ואשה שמביאה בהמה עליה, ומגדף השם, ועובד עבודה זרה, ונותן מזרעו למלך, ובעל אוב וידעוני, ומחלל השבת, ומקלל אביו ואמו, והבא על נערה מאורסה, ומסית היחיד לעבודה זרה או הרבים, ומכשף, ובן סורר ומורה.

בא על אמו בשוגג - **לרבנן**: חייב שניים גם משום אשת אביו, **לרבי יהודה**: חייב רק משום אמו. **בא על אשת אביו** - חייב גם משום אשת איש. **בא על כלתו** - חייב גם משום אשת איש, בין מן האירוסין ובין מן הנישואין, ואין האיסור מסתלק לאחר מיתתם.

לברייתא - נחלקו רבי יהודה ורבנן בחייבי לאוין וסובר רבי יהודה שאין קידושין תופסים בחייבי לאוין ולכן בבא על האם שהיתה אסורה באיסור לאו לאב אינו חייב עליה רק משום איסור האם בלבד. ומה שנחלקו רבי יהודה ורבנן בפירוש איסור מצווה ואיסור קדושה, **לת"ק**: מצווה - הם שניות שמצווה לשמוע דברי חכמים, וקדושה - הם חייבי לאוין, ולשיטתם יש להם קידושין ולכן יש בהם רק דין חליצה ולא יבום. **לרבי יהודה**: מצווה - הם חייבי לאוין, ושניות דרבנן - נקרא קדושה, ולשיטתו שאין קידושין תופס בהם אין בהם חליצה כחייבי כריתות.

דף נ"ג - ע"ב

רבי יהודה במשנה סובר שהבא על אמו חייב רק משום האם בלבד, ולא משום אשת אב. לאביי: הטעם של רבי יהודה הוא - שנאמר 'אמך הוא' משום אמו אתה מחייבו ולא משום אשת אב. וקשה לשיטתו הפסוק שנאמר 'ערות אביך לא תגלה ערות אביך היא' ממעט להיפך, ועוד שאפשר לדרוש כרבנן?.

לרב אחא בריה דרב איקא: שנאמר 'ערותה' משום ערוה אחת אתה מחייבו ולא משום שני ערות, וקשה מבא על כלתו שחייב משום כלתו ומשום אשת איש?.

לרבא: סובר רבי יהודה ממה שנאמר 'אמך הוא' לומדים שהבא על האם חייב רק משום איסור אם בלבד, ופסוק 'ערות אביך' סובר זה אשת האב מגזירה שווה מערות אביו שבאישות הכתוב מדבר ולא במשכב זכור. ולומד מזאת גם אשת אביו שהיא אמו וגם אשת אביו שאינה אמו שחייב משום אשת האב מפסוק ערות אמך לא תגלה. ועל כרחך פסוק 'ערות אביך היא' בא למעט רק מאיסור אשת איש ולא איסור אם, והפסוק 'ערות אשת אביך' בתחילת הפסוק ללמד אזהרה לאשת אב אחרי מיתתו. ופסוק 'ערות אמך' לרבות אמו אנוסה. ועל כרחך פסוק 'ערות אמך היא' למעט איסור אשת אב וחייב רק באיסור האם.

סנהדרין דף נ"ד. יום א' פרשת יתרו י"א שבט תשפ"ה

דף נ"ד - ע"א

הבא על אמו

לרבי יהודה: 'מקור לאזהרה' - נלמד מפסוק 'ערות אביך' ונלמד בגזירה שווה מפסוק 'ערות אביו גלה' שבאישות הכתוב מדבר. והוא גם באשת אב שהיא אמו, וגם אשת אב שאינו אמו (אנוסת אביו) נלמד מפסוק 'ערות אמך לא תגלה'. 'אמך היא' - ללמד שחייב רק משום איסור אם ולא משום אשת אב. **'מקור עונש'** - 'איש אשר ישכב את אשת אביו' בין שהיא אמו בין אינה אמו, ונלמד מגזירה שווה מפסוק 'ערות אביו גלה' שגם לעניין העונש הבא על האם שאינה אשת האב בכל זאת 'מות יומתו' בסקילה מגזירה שווה הנאמר באוב וידעוני 'דמיהם במ'. 'ערות אשת אביך' - ללמד אשת אב לאחר מיתה, 'ערות אביך היא' - ללמד שאין חייב משום אשת איש.

לרבנן: פסוק ערות אביך - הוא על אביך במשכב זכור ולחייב גם משום 'זאת זכר', וכן הבא על אחי אביו חייב גם משום 'ערות אחי אביך'. ואזהרת אשת אב הוא מפסוק - 'ערות אשת אביך'. ואשת האב לאחר מיתה - נלמד מפסוק 'ערות אביך היא', ואמו שאינה אשת אביו נלמד מפסוק 'אמך היא' עשאה הכתוב לאמו שאינה אשת אביו כאמו שהיא אשת אביו וחייב גם משום אשת איש.

הבא על אביו - **לרבנן**: חייב שניים, משום 'זאת זכר לא תשכב משכבי אשה', ומשום 'ערות אביך לא תגלה'. **לרבי יהודה**: לומדים שחייב שניים, בקל וחומר מאחי אביו, ומחלוקת אם עונשים מן הדין.

הבא על כלתו - אינו חייב גם משום אשת בנו, שפתח הפסוק בכלתו וסיים באשת בנו לומר לך שאחת היא.

משנה. 'משכב זכר' 'מקור העונש' בגדול שבא על זכר גם בקטן מבן תשע בסקילה, שנאמר 'איש' - ולא קטן. 'אשר ישכב את זכר' - אפילו קטן. ['משכבי אשה' ללמד לבא על האשה שחייב גם שלא כדרכה]. 'מות יומתו' - לומדים גזירה שווה שבסקילה, מאוב וידעוני שנאמר בהם דמיהם במ. **'מקור אזהרה'** - **לרבי ישמעאל**: שוכב - שנאמר 'זאת זכר לא תשכב משכבי אשה',

נשכב - שנאמר 'לא יהיה קדש מבני ישראל', ולשיטתו הבא על הזכר והביא עליו זכר בהעלם אחת חייב שני חטאות. **לרבי עקיבא:** גם לנשכב - לומדים מפסוק 'לא תשכב', ואם כך בבא על הזכר והביא עליו זכר חייב רק חטאת אחת.

דף נ"ד - ע"ב

'מקור העונש' בגדול הבא על בהמה - בין קטנה ובין גדולה שניהם בסקילה, שנאמר 'איש' - פרט לקטן, 'אשר יתן שכבתו בבהמה' - בגדולה ובקטנה, 'תהרגו' - לומדים ממסית שהוא בסקילה שנאמר בו 'כי הרג תהרגנו', **'מקור אזהרה'** - שנאמר 'ובכל בהמה לא תתן שכבתך לטמאה בה'.

'מקור העונש' בזכר הנרבע לבהמה - נלמד מפסוק 'כל שוכב עם בהמה מות יומת' אם אינו ענין לשוכב תנהו לנשכב, **'מקור אזהרה'** - **לרבי ישמעאל:** שוכב - שנאמר 'ובכל בהמה לא תתן שכבתך', נשכב - שנאמר 'לא יהיה קדש', ולשיטתו לרבי אבהו הבא על הבהמה וגם הביא בהמה עליו בהעלם אחת חייב שתי חטאות. **לרבי עקיבא:** דורשים הפסוק לא תתן שכבתך = שכיבתך, ולשיטתו בבא על הבהמה וגם הביא בהמה עליו אינו חייב רק חטאת אחת. **לאביי בשיטת רבי ישמעאל:** הפסוק 'לא יהיה קדש' נאמר רק בזנות אנשים ולא בבהמות, ונלמד האיסור ממה שנאמר 'כל שוכב עם בהמה מות יומת' שאינו עניין לשוכב ותנהו לנשכב לעונש ואזהרה, ואם כך הבא על בהמה והביא בהמה עליו הנרבע לזכר ונרבע לבהמה חייב רק אחת גם לדברי רבי ישמעאל.

הנרבע לזכר ולנקבה בהעלם אחד - **לרבי עקיבא:** חייב שתי חטאות משום שעבר על לאו 'לא תשכב' וגם 'לא תתן שכבתך'. **לרבי ישמעאל:** לרבי אבהו - חייב רק משום איסור אחד ששניהם משום 'לא יהיה קדש', לאביי - חייב שתיים משום 'כל שוכב עם בהמה מות יומת' ואם אינו לשוכב תנהו לעניין נשכב, ומה שוכב ענש והזהיר גם נשכב ענש והזהיר.

אם בהעלם אחת בא על זכר והביא זכר עליו, הבא על בהמה והביא בהמה עליו - **לרבי ישמעאל:** חייב שלש חטאות. **לרבי עקיבא:** חייב שתיים.

סנהדרין דף נ"ה. יום ב' פרשת יתרו
י"ב שבט תשפ"ה

דף נ"ה - ע"א

נשכב' - לרב ולברייתא: אין חיוב כשנשכב פחות מבן תשע שנים, שלומדים נשכב משוכב, ושוכב אינו פחות מבן תשע, **לשמזאל:** חייב מבן שלשה, שנאמר 'משכבי אשה' ואשה מבת שלשה שנים ביאתה ביאה.

'אשה המביאה בהמה עליה, וזכר הבא על בהמה'

לרב נחמן בר רב חסדא: אשה הנרבעת לבהמה - חייבת בין כדרכה בין שלא כדרכה שנאמר 'משכבי', זכר הבא על בהמה - חייב רק כדרכה שלא כתוב בבהמה 'משכבי'.

לרב פפא: אשה (שדרכה בבעילה) הנרבעת לבהמה - חייבת רק כדרכה, בהמה (שאין דרכה בבעילה) - חייב גם שלא כדרכה.

לברייתא: גם באיש וגם באשה חייבים גם כדרכה וגם שלא כדרכה.

המערה בזכור - חייב, שנאמר 'משכבי אשה'. **המערה בבהמה** - חייב, שהרי העראה באחות האב והאם מיותר שהוקשו להעראה בנדה, ותנהו עניין לבהמה, שהרי כל הפסוק בא לדרשה ולכן נדרש מחייבי כריתות הגם שהוא במיתת בית דין. **המערה בעצמו** - לסובר המשמש בעריות באיבר מת פטור גם המערה בעצמו פטור, לסובר משמש מת בעריות חייב, חייב - משום שוכב ונשכב.

'הבהמה בסקילה - לפי שבא תקלה על ידיה. **דבר אחר שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה'**

לרב ששת: אם יש תקלה הגם שאין קלון - חייב, ולכן עכו"ם הבא על בהמה אף שאין קלון (שאנים מתיישבים, ואין לרחם על קלונם) נהרגת, כמו אשירה שנשרפת מפני התקלה. וקשה מישראל שמשתחוה לבהמתו שאינה נהרגת רק אסורה לגבוה?

לאביי: צריך תקלה וקלון מרובה, שעבר על מצות קונו וגינה עצמו בדבר מגונה, וחייב רק אם בא על בהמה ולא רק אם השתחוה, ועכו"ם שבא על בהמה - תלוי בשני הפירושים לרש"י. אשירה - נשרף מפני תקלה, שרק בבעלי חיים חס התורה שרק אם יש קלון מרובה הורגים אותם אבל באילנות משחיתים בלי טעם זה.

לרבא: צריך שתהנה מעבירה, ולכן רק בביאה שיש בה הנאה נהרגת ולא בהשתחוואה. ובעכו"ם סובר - כרב ששת. ואשירה - נשרף משום שרק בבעלי חיים חס התורה ולא משחיתים בלי טעם זה מה שאין כן באילן.

דף נ"ה - ע"ב

המשנה שמפרשת טעם שהבהמה נהרגת, בטעם א' משום תקלה, ובטעם ב' משום תקלה וקלון - הוא או כרב ששת שתקלה בלי קלון חייב, או לפשוט איבעיית של רב המנונא ובקלון בלי תקלה, כישראל שבא על הבהמה בשוגג - נהרגת, ותקלת קלון אמר.

בת שלשה שנים ויום אחד - מתקדשת בביאה אם מסרה אביה לכך. ואם בא עליה יבם קנה, ומתגרשת ממנו בגט. וחייבים עליה באשת איש. ומטמאה את בועלה בנדה לטמא כעליון של זב. ניסת לכהן אוכלת בתרומה. בא עליה אחד הפסולים בכהונה פסלה. בא עליה אחד מהעריות נהרגים על ידיה והיא פטורה, והיינו אפילו אם באה על בהמה שיש תקלה שעשתה במזיד, רק שריחם התורה עליה ולא על הבהמה.

בן תשע שנים ויום אחד - הבא על יבמתו קנאה, ואינו נותן גט עד שיגדיל. ונטמא כבועל נדה. פוסל ואינו מאכיל בתרומה, שאין קניינו קנין שיהא 'קנין כספו'. ופוסל בהמה למזבח בעד אחד או על פי בעלים. ונסקלת על ידו בשני עדים, כיון שהוא במזיד יש גם תקלה רק שעליו חס התורה ועל בהמה לא. ואם בא על אחד מכל העריות נהרגים על ידו והוא פטור.

סנהדרין דף נ"ו. יום ג' פרשת יתרו
י"ג שבט תשפ"ה

יום זה לזכות חתן הבר מצוה אהרן יהודה בן הילא
להצלחה בנועם עול תורה והמצוות

דף נ"ו - ע"א

משנה. מגדף. חייב כשמפרש השם, כשחוקרים העדים שואלים בכינוי אם אמר יכה יוסי את יוסי (שהוא ד' אותיות, ובמספר אלקיים). נגמר הדין מוציאים כל אדם לחוץ ואומר הגדול בפירוש, והדיינים עומדים וקורעים ולא מאחים, והשני והשלישי אומרים אף אני כמוהו.

מגדף, אינו חייב עד שיברך שם בשם שנאמר 'ונוקב שם וגו' בנקבו שם יומת', ונוקב לשון קללה, ולא לשון עשיית נקב שלא שייך בו שם בשם, ולא לשון פירוש השם בפיו שלא שייך בו שם בשם, והוא אזהרת עשה מפסוק 'את השם אלוקיך תירא', ונאמר 'ויקבל ויקלל' ונאמר 'הוצא את המקלל' ולא נוקב ומקלל.

'מגדף בכינוי'

לרבי יצחק נפחא: לרבי מאיר - ישראל חייב שנאמר 'ונוקב שם השם מות יומת' ונאמר 'איש איש כי יקלל אלקיו ונשא חטאו' לרבות גם כינוי. **עכו"ם** - חייב, שנאמר 'איש איש' לרבות עכו"ם. **לחכמים** - על שם המיוחד חייב מיתה שנאמר 'ונוקב שם השם מות יומת' ועל כינוי רק באזהרה שנאמר 'איש כי יקלל אלקיו ונשא חטאו'. 'איש איש' הוא משום שדיברה התורה בלשון בני אדם. **'כגר כאזרח' לרבי מאיר:** - שגר ואזרח הם בסקילה. ועכו"ם הגם שנתרבה בכינוי מכל מקום מיתתו כמיתת עכו"ם בסייף, **לחכמים:** - גר ואזרח צריכים שם בשם, ועכו"ם אינו צריך. **לרבי מיישא:** לרבי מאיר - ישראל ועכו"ם חייבים בכינוי

שנאמר 'איש איש' וגו', לחכמים - ישראל במיתה רק על שם המיוחד, ועכו"ם גם בכינוי שנאמר 'כגר כאזרח' שגר ואזרח צריך שיהא 'בנקבו שם', אבל עכו"ם גם בכינוי.

דף נ"ז - ע"ב

שבע מצוות נצטוו בני נח: א. דינים. ב. ברכת השם, ג. עבודה זרה. ד. גילוי עריות. ה. שפיכות דמים. ו. גזל. ז. אבר מן החי. לרבי חנניה בן גמליאל: נצטוו גם על דם מהחי. לרבי חידקא: נצטוו גם על סירוס. לרבי שמעון: נצטוו גם על כישוף. לרבי יוסי: נצטוו גם על כל האמור בפרשת כישוף [מולך. קוסם קסמים. מעונן. מנחש. מכשף. חובר חבר. שואל אוב. וידעוני. דורש אל המתים]. שמיסיים הפסוק 'ובגלל התועבות האלה השם אלקיך מוריש אותם מפניך' ועל כרחך לא ענש אלא אם הזהיר. לרבי אלעזר: נצטוו גם על הרבעת בהמה והרכבת אילן רק מותרים ללבוש ולזרוע כלאים. לתנא דבי מנשה: הוציא דינים וברכת השם והכניס סירוס וכלאים.

אדם הראשון - לרבי יהודה: נצטווה רק על עבודה זרה, שנאמר 'ויצו אלקים על האדם' ציוה אלהותו על האדם שלא ימרה באחרים. לרבי יהודה בן בתירה: נצטווה גם על ברכת השם, לומד ממה שנאמר 'אלקים' ציוה עליו אלהותו שלא יקלוהו שנאמר 'אלהים לא תקלל'. ליש אומרים: נצטווה גם על הדינים, לומד דינים ממה שנאמר 'אלהים' ונאמר 'כי המשפט לאלקים הוא' שיהא מורא בליבך ולא מורא בשר ודם להטות משפט.

'מקור שבע מצוות בני נח לדעת תנא קמא'

לרבי יוחנן: שנאמר 'ויצו השם אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל', 'ויצו' - זה דינים שנאמר 'למען אשר יצוה וגו' לעשות צדקה ומשפט'. 'ה' זה ברכת השם שנאמר 'ונקב שם ה'. 'אלקים' - זה עבודה זרה שנאמר בו 'לא יהיה לך אלקים אחרים'. 'על האדם' - זה שפיכות דמים שנאמר 'שופך דם האדם' וגו'. 'לאמר' - זה גילוי עריות שנאמר 'לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר'. 'מכל עץ הגן' - זה גזל = ולא גזל. 'אכל תאכל' - זה אבר מן החי = ולא אבר מן החי.

לרבי יצחק: 'ויצו' - זה עבודה זרה, או משום שנאמר 'סרו מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם' וגו', או משום שנאמר 'עשוק אפרים רצוץ משפט כי הואיל הלך אחרי צו', ונפקא מיניה בעכו"ם שעשה ע"ז ולא השתחווה לה שאם לומדים מהפסוק 'עשו' - חייב משעת עשייה, ואם לומדים מפסוק 'הלך' - חייב רק משעת הליכה אחריה ועבודה. 'אלקים' - זה דינים, שנאמר 'ונקרב בעל הבית אל האלהים'.

עכו"ם שהשתחווה לעבודה זרה שלא כדרכה - כיון שישראל אינו מת בעבודה זו, גם עכו"ם אינו מוזהר עליה.

עשר מצוות נצטוו ישראל במרה: שבע שקיבלו עליהם בני נח, והוסיפו עליהם דינים - שנאמר 'שם לו חק ומשפט'. כיבוד אב ואם ושבת - שנאמר 'כאשר צוך ה' אלוקיך' כאשר צוך במרה, והוא כתנא דבי מנשה שדינים אינם משבע מצוות בני נח.

כשם שנצטוו ישראל להושיב בית דין בכל פלך ועיר - כך נצטוו בני נח להושיב בתי דין בכל פלך ועיר.

סנהדרין דף נ"ז. יום ה' פרשת יתרו י"ד שבט תשפ"ה

דף נ"ז - ע"א

'מקור שבע מצוות בני נח לתנא דבי מנשה'

עבודה זרה וגילוי עריות - שנאמר 'ותשחת הארץ לפני האלקים', והוא דבר ערוה הנאמר בו 'כי השחית כל בשר את דרכו' (דרך גבר בעלמה) על הארץ' ובעבודה זרה נאמר 'פן תשחיתון ועשיתם' וגו' [ולת"ק גילה עוון דור המבול ואזהרה הוא מפסוק ויצו שנאמר באדם הראשון], שפיכות דמים - שנאמר 'שופך דם האדם' וגו' [ולת"ק מפרש באיזה מיתה ימית]. גזל - שנאמר 'כירק עשב נתתי לכם את כל' הגדל מאליו, ולא כירק גינה [ולת"ק בא להתיר להם

בשר שהיה אסור להם להמית בהמה]. אבר מן החי - שנאמר 'אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו' [ולת"ק בא להתיר אבר מהחי בשרצים שהדם אינו חלוק מהבשר]. סירוס - שנאמר 'שרצו בארץ ורבו בה' [ולת"ק הוא ברכה ולא ציווי]. כלאים - שנאמר 'מהעוף למינהו' [ולת"ק הוא לצוות בעלמא שנוח לו מינו].

'בן נח נהרג'

לרבי יוסף (לפי רב ששה) בשם אמרי בי רב: נהרג רק על ארבע מצוות. שפיכת דמים - שנאמר 'שופך דם האדם' וגו', עבודה זרה, גילוי עריות, ברכת השם שנאמר בהם 'איש איש' לרבות עכו"ם שהוא למיתה כמו ישראל. לרבי הונא ורב יהודה וכל תלמידי רב: נהרג על שבע מצוות, משום שגילה הכתוב באחד ובבניין אב לומדים לכולם.

בן נח נהרג - על גניבה פחות משהו פרוטה, אם גזל מגוי משום שאינם מוחלים, ואם גנב מישראל משום שבשעתו יש לו צער ורק אחר כך מוחל, וישראל בישראל אסור כן רק אינו לוקה עליו בלאו לא תגזול שהוא ניתק לעשה בהשבה ואין פחות משהו פרוטה בר השבה. כובש שכר שכיר - אינו גזילה גמורה שאינו חוטף מיד חברו, וגוי מגוי או מישראל - נהרג עליו, וישראל מגוי - מותר. יפת תואר וכן בן נח שייחד שפחה לעבדו ובא עליה אף על פי שהוא זנות - נהרג עליו משום גזל, וישראל מכותי - מותר, וישראל מישראל - אסור וחייבים עליה אשם. שפיכת דמים - גוי בגוי, וגוי בישראל - נהרג, ישראל בגוי - פטור, אבל אסור לכתחילה שהרי גוי ורועי בהמה דקה לא מעלים ולא מורידים.

הרודף אחר חברו להורגו ויכול להציל עצמו באחת מאבריו והרגו - לרבי יונתן בן שאול: נהרג עליו, לרבנן: אינו נהרג.

דף נ"ז - ע"ב

'אך את דמכם לנפשתיכם אדרוש' - גם בדיין אחד. 'מיד כל חיה' - גם בלי התראה. 'ומיד האדם' - גם עד אחד. 'מיד איש' - ולא מיד אשה, ומה שנאמר 'למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו' (נשים) אחריו... לעשות צדקה ומשפט' בניו - לדין, וביתו - לצדקה. ומה שנאמר 'על כן יעזוב איש' מכל מקום חייבת על ניאוף משום שכתב אחר כך 'היו לבשר אחד' ולכן גם אשה חייבת. 'אחיז' - גם קרוב. 'שופך דם האדם באדם דמו ישפך' - לרבי ישמעאל: היינו שנהרג גם על עובר שהוא אדם בתוך האדם, לתנא דבי מנשה: דורשים 'באדם דמו ישפך' וזה חנק שהוא מיתה שאין הדם יוצא לחוץ. ומלמד שמיתת בני נח בחנק.

'לאמר' - זה גילוי עריות, בעריות שלהם. 'איש איש' - לרבות גוי שנענש בעונש כמו הישראל גם בעריות שאצלם אין זה עריות, וכנערה המאורסה שנענש בסקילה, ונכנסה לחופה ולא נבעלה שנענש בחנק [שגבי סקילה כנערה המאורסה נאמר 'בתולה מאורסה' ודורשים 'בתולה' - ולא בעולה, 'מאורסה' - ולא נשואה ומיעוט שני הוא בשביל נכנסה לחופה ולא נבעלה].

העריות שאין בית דין ישראל ממיתים עליה - וכמו חייבי כריתות. אחותו, ואחות אביו, ואחות אמו, אשת אחיו, אשת אחי אביו, ואחות אשתו, לרבי מאיר לשיטת רבי עקיבא: אין בן נח מוזהר עליה, שאינו דורש 'איש איש', לחכמים: מוזהר עליה, 'איש איש' לרבות עכו"ם.

סנהדרין דף נ"ח. יום ה' פרשת יתרו ט"ו בשבט תשפ"ה

יום זה הוקדש לעילוי נשמת הרה"ח רבי יעקב דוב ב"ר ישראל

נלכ"ע בחמשה עשר בשבט תש"פ

ת"צ ב' ה'

דף נ"ח - ע"א

גר שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה, וכן אם הורתו ולידתו שלא בקדושה - הוא כקטן שנולד בלי קרובים, גזרו חכמים בכל האסורות לו בהיותו גוי שלא יאמרו באים מקדושה

דף נ"ט - ע"א

גוי שעוסק בתורה חייב מיתה - שנאמר 'תורה צוה לנו משה מורשה': או שמורשה היא רק לנו ולא להם והוא גזל. או מאורסה לנו והוא כבא על נערה המאורסה. ומה שאמר רבי מאיר עכו"ם שעוסק בתורה הוא ככהן גדול שנאמר 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', וסובר שגם עכו"ם נקרא האדם, הוא בשבע מצוות שלהם.

דם מן החי - לרבי חנינא בן גמליאל: הוזהרו עליו בני נח שדרש 'אך בשר בנפשו לא תאכל' 'אך בשר דמו בנפשו לא תאכל'. והוזהרו עליו ישראל שנאמר 'רק חזק לבלתי אכול הדם' וגו' וסמוך לזה 'ולא תאכל הנפש עם הבשר', שגם דם אסור משום חיות. **לרבינן:** לא הוזהרו על זה בני נח ופסוק 'אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו' להתיר שרצים שדם והבשר אחד, וישראל לא הוזהרו על דם משום חיות, ומה שנסמך לאבר מן החי הוא לחייב על דם הקזה שהנשמה יוצאת בו, ולא רק בדם שחיטה.

כל מצוה שנאמר לבני נח ונשנית בסיני - לזה ולזה נאמרה, ועבודה זרה שנשנה בסיני, ומצינו שיש עונש לעכו"ם עליה שהרי נאמר ובגלל התועבות וגו', מוכח שלזה ולזה נאמרה. **כל מצוה שנאמר לבני נח ולא נשנית בסיני** - נאמרה רק לישראל ולא לבני נח, שאין לומר שנאמרה לבני נח ולא לישראל, משום שאין דבר שמותר לישראל ואסור לעכו"ם, שיפת תואר - המותרת רק לישראל משום שעכו"ם אינם בני כיבוש, וגניבת פחות משהו פרוטה - שמותר רק לישראל ולא לבני נח משום שישראל רחמנים הם ומוחלים זה לזה ועכו"ם אכזרים ואין מוחלים. ואין לנו דבר שנאמרה רק לבני נח ולא נשנית אלא גיד הנשה לרבי יהודה שנאסרו בה בני יעקב, שלדעת חכמים לאחר מתן תורה נאסרו בה וכתבו משה במקום המעשה.

דף נ"ט - ע"ב

מילה - שנשנית בסיני שנאמר 'וביום השמיני ימול' נשנית רק לדרשה 'ביום' אפילו בשבת, או שמראש ניתנה רק לאברהם ולזרעו שנאמר 'כי ביצחק יקרא לך זרע' - ולא ישמעאל, ולא עשו שנאמר 'ביצחק' - ולא כל יצחק, אך בני קטורה עצמם חייבים במילה שנאמר 'את בריתי הפר' לרבות בני קטורה.

פריה ורבייה - שנשנית בסיני שנאמר 'לך אמור להם שובו לכם לאהליכם'. הוא משום שהוא דבר שבמניין שצריך ציווי אחר להתיר, ולכן אף שנצטוו לפרוש רק לשלושת ימים הוצרך מנין אחר להתיר. אבל שאר מצוות של בני נח שנשנו, כיון ששנה אזהרתם נאמרה גם לבני נח.

לאדם הראשון לא הותר בשר לאכילה - שנאמר 'לכם יהיה לאכלה ולכל חית הארץ' ולא חית הארץ לכם, והתיר רק לבני נח שנאמר 'כירק עשב נתתי לכם', רק לא אבר מן החי שנאמר 'אך בשר בנפשו' וגו', ובשרצים אינו עובר משום אבר מן החי שדורשים 'אך בשר בנפשו דמו' מי שהנפש חלוק מהדם יצא שרצים.

'ורדו בדגת הים' - הוא למלאכה ולא לאכילה, כמו ששאל רחבה הנהיג בעז ודג מה הדין לכלאים? **'ובעוף השמים'** - הוא למלאכה, כמו ששאל רבה בר רב הונא לשיטת רבי יוסי ב"ר יהודה מה הדין דש באווזים ובתרנגולים לעניין לא תחוסם. **'ובכל חיה הרומשת על הארץ'**, - זה נחש שהוא שמש גדול שאבד לעולם שהיו מזדמנים שני נחשים לכל אחד מישראל אחד היה משגר לצפון ואחד לדרום להביא לו אבנים טובות ומרגליות, ומפשילים רצועה תחת זנבו להוציא בה עפר לגינתו.

אדם הראשון - היה מיסב בגן עדן, ומלאכי השרת צולים לו בשר ומסננים לו יין, הציץ בו נחש ונתקא בכבודו. והותר בבשר זה שהיה מהשמים, כמו שירד בשר לרבי שמעון בן חלפתא כשבאו אריות ונהמו בפניו, ואכל משום שאין דבר טמא יורד מן השמים.

חמורה לקדושה קלה, ועל כרחק לרבי אליעזר יש לו שאר האם ולא שאר האב, ולכן אחותו מן האם - יוציא, מן האב - יקיים. וכן אחות אב מהאם - יוציא, מן האב - יקיים. וכן אחות האם מהאם - יוציא, מן האב - יקיים. אחות האם מן האב - **לרבי מאיר:** יוציא - גזירה משום שיש בו צד אם, **לחכמים:** יקיים - שהוא מן האב ולא גוזרים. ומותר באשת אח לאחר מיתה - שאין אשת אח לבני נח וכן באשת אחי האב, וכל הבאות מחמת אישות מותרות לו והיינו אשת אביו. נשא אשה ובתה או שתי אחיות כונס אחת ומוציא אחת. מתה אשתו - מחלוקת אם מותר בחמותו.

'על כן יעזב איש את אביו ואת אמו'

לרבי אליעזר: 'אביו' - זה אחות אביו. 'אמו' - זה אחות אמו. **'ודבק'** - ולא בזכר. **'באשתו'** - ולא באשת חבירו. **'והיו לבשר אחד'** - יצאו בהמה וחיה שלא נעשה בשר אחד שאינם מולידים מהאדם. ואין לבאר 'אביו' לאביו ממש (משכב זכר) שהרי אסור משום 'ודבק'. ואין לבאר 'אביו' הוא באשת אביו שהרי אסור משום 'אשתו'. ואין לבאר שבא לרבות אשת אביו לאחר מיתה משום מה אמו לא באישות הוא 'באשתו' גם אביו לא באישות. ומה אביו לא ממש אף אמו לא ממש, ואלא אין זה רק באחוה.

לרבי עקיבא: 'אביו' - זה אשת אביו. 'אמו' - זה אמו ממש, שהרי אביו ממש הוא משום 'ודבק', ואשת אביו מיירי לאחר מיתת האב, ואמו מיירי באם מאנוסת אביו שאיננה אסורה משום אשת חבירו, ונוח לו להעמיד באשת אביו שנקרא 'ערות אביך' ולא באחות אביו שהוא רק 'שאר'.

דף נ"ח - ע"ב

'ויקח עמרם את יוכבד דודתו' - לרבי אליעזר: הוא דודתו מן האב.

'וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי' - לרבי אליעזר: מבואר שבת האם אסורה, **לרבי עקיבא:** מה שהיתה בת אחיו הוא רק לתקן דבריו שאמר 'אחותי היא' ולכן אמר שמצד האב יש לה צד אחות שבני בנים הם כבנים.

מפני מה לא נשא אדם את בתו? כדי שישא קין את אחותו, שנאמר 'כי אמרתי עולם חסד יבנה' ונאמר 'ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא', משמע שבלי זה היה אסור - כדעת רבי אליעזר, ולרבי עקיבא - כיון שהותר לקין, הותר לכל בני נח. גוי מותר בבת - ואדם הראשון לא נשא בתו כדי שישא קין את אחותו.

עבד מותר באם ובת - שיצא מכלל גוי, ולישראל עדיין לא בא.

בן נח שייחד שפחה לעבדו, וקראו לה רבייתא דפלגיא, ובא עליה - נהרג. ואם פורעת ראשה בשוק - טוב איננה מיוחדת לו.

בן נח שבא על אשת חבירו שלא כדרכה - פטור, שנאמר 'באשתו' - ולא באשת חבירו, 'ודבק' - ולא שלא כדרכה.

עכו"ם שהכה ישראל - חייב מיתה שנאמר 'ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצר' וגו'.

הסוטר לועז של ישראל - כסוטר לועז של שכניה שנאמר 'מוקש אדם ילע קודש'.

המגביה ידו על חבירו אף שלא הכה: נקרא רשע - שנאמר 'ויאמר לרשע למה תכה' ולא למה הכית. נקרא חוטא - שנאמר 'ואם לא לקחתי בחזקה' בבני עלי ונאמר 'ותהי חטאת הנערים גדולה מאד'. תיקצץ ידו - שנאמר 'וזרוע רמה תשבר', וכן עשה רב הונא לאדם שהיה רגיל להכות. אין לו תקנה רק קבורה - שנאמר 'ואיש זרוע לו הארץ'.

לא ניתנה קרקע רק לבעלי זרועות - שנאמר 'ואיש זרוע לו הארץ'. **'עובד אדמתו ישבע לחם'** - אם עושה עצמו כעבד לאדמה ישבע לחם.

גוי ששבת - חייב מיתה שנאמר 'ויום ולילה לא ישבותו', ואזהרה שלהם זו היא מיתתם, ואפילו לא שבת לשם חובה רק למנוחה בעלמא כגון ביום שני, חייב. ולא נחשב בשבע מצוות בני נח שהם בקום ועשה, ודינים יש בהם גם שב ואל תעשה שלא לעשות עול.